

НАПОМЕНЕ О АНТРОПОНИМИЈИ СЕЛА БОКА У БАНАТУ У XIX ВЕКУ (НА ОСНОВУ ЦРКВЕНОГ ПРОТОКОЛА ВЕНЧАНИХ)

У раду смо се бавили антропонимима села Бока у Банату у XIX веку на основу црквеног протокола венчаних. Из овог места сачувано је неколико протокола различите намене који пружају податке о антропонимији овог места у првој половини XIX века. Како антропонимска истраживања српског језика у XIX веку нису била предмет великог броја радова, овај рад пружиће слику о структури антропонимског система у једном делу Војводине у овом периоду. Биће указано на семантичко-творбене и етимолошке карактеристике мушких и женских имена, са циљем да се утврди како су историјске и културне околности утицале на антропонимски систем овог краја.

Кључне речи: антропонимија, Бока у Банату, XIX век, црквени протоколи, мушка и женска имена.

1. Увод. Село Бока налази се у средњем Банату.² Атар овог села граничи се са местима Неузин, Банатска Дубица, Сечањ, Јарковац, Конак и Шурјан. Смештено је у равници на левој обали Тамиша (Вечански, 2003: 9, 15).³ О овом месту у Банату написао је опширну монографију Љ. Вечански (2003) и у њој је описао историју, културу, обичаје, школство и друге аспекте живота овог места. Он нам је уступио протоколе рођених, венчаних и умрлих који потичу из периода од почетка до половине XIX века. Реч је о штампаним црквеним протоколима⁴ у које

¹ jelena.stosic@filfak.ni.ac.rs

² У историјским изворима ово место се први пут јавља у папином списку десетка из 1332–1337. године (в. Вечански, 2003, 25).

³ Године 1801. у Боку су насељени Хрвати. Љ. Вечански (2003: 17) наводи да се Бока дели на српски и хрватски део, а да су Немци и Мађари живели у оба дела. Између Хрвата и православног становништва, односно између хрватских племића и обичног сељака, постојала је нетрпељивост (Вечански, 2003: 25).

⁴ Л. Чурчић (2006) даје податке о почецима штампања црквених протокола рођених, венчаних и умрлих. Иако нема тачних података када је штампање матичних црквених књига

су руком уношени тражени подаци приликом рођења, венчања и смрти житеља Боке.

Протоколи су штампани црквеном азбуком и рускословенским језиком, што је и очекивано с обзиром на то да је рускословенски званични језик Српске православне цркве од XVIII века и био је и у време из кога протоколи потичу званични језик црквене администрације. На празна места унутар шаблона уписивани су тражени подаци, који се разликују у зависности од намене протокола. Претпостављамо да их је уносио парохијски свештеник који је био задужен за одређени део Боке, с обзиром на то да је један од података који је уписиван у протокол био и име свештеника који је извршио одређени црквени обред.

Оваква врста докумената обилује, пре свега, ономастичком грађом и нарочито је погодна за истраживања која се тичу антропонимије. Историјска антропонимија је у досадашњим истраживањима за предмет имала најчешће имена из периода средњег века,⁵ док је таквих истраживања из периода XVIII и XIX века мање.⁶ М. Пешикан (1991) истиче значај проучавања српског историјског ономастикона, који пружа значајне језичке и културолошке податке, а о томе опширно говори и М. Грковић (2004).

Грађа за ово истраживање ексцерпирана је из једног од сачуваних протокола. Реч је о протоколу венчаних вођеном у периоду од 1816. до 1829. године. Протокол венчаних садржао је следеће податке: име жениха (младожење), чији је он житељ,⁷ име невесте, име родитеља (обично оца) невесте, чији је он житељ, име свештеника који их је венчао, име цркве и места у коме се налази (што је у нашем извору Бока), као и име кума и места чији је житељ и име сведока (с тим што овај податак није редовно уношен).

На једној страни протокола налазе се три рубрике, дакле за три венчања. Протокол којим смо се бавили садржи 90 страна,⁸ што би значило

за потребе Српске православне цркве започето, несумњиво је да га је у Аустрији реализовао Захарија Орфелин, који је био канцелиста Карловачке архиепископије и митрополије, а на захтев архиепископа и митрополита Павла Ненадовића (Чурчић, 2006: 81–82). Иако је више штампара штампало и црквене протоколе, највише се овим послом бавио штампар Димитрије Теодосије у Венецији (Чурчић, 2006: 82). У протоколу из кога смо ексцерпирани корпус нема података о штампару. Међутим, у једном од сачуваних протокола на рускословенском језику из села Бока стоји податак да је штампан у Бечу 1793. године у типографији Стефана Новаковића.

⁵ Посебно бисмо издвојили радове В. Поломца (2009; 2010а; 2010б; 2015; 2015 и др.).

⁶ *Речник презимена Шајкашке* обухвата период XVIII и XIX века. Аутори овог речника су Гордана Вуковић и Љиљана Недељков. В. и Поломац, Милошевић, 2022 и др.

⁷ Поред житеља Боке (који су углавном означени придевом *здјешњи*), има и житеља околних места. Нисмо их овом приликом раздвајали, већ су и ова имена ушла у анализу.

⁸ Овај протокол је могао бити / био је обимнији. Наиме, свака рубрика означена је бројем. После броја 18 следи број 264, што наводи на закључак да недостаје знатан број страница у протоколу.

да су у овај протокол за период од 1816. до 1829. године унети подаци о 270 обављених венчања. За ову прилику ексцерпирана су имена младенаца, што значи да ће анализа обухватити мушка и женска имена.⁹ С обзиром на чињеницу да је Бока била у Аустроугарској монархији у време из кога грађа потиче, циљ нам је да дамо напомене о пореклу именослова овога места на основу ексцерпираних имена. Наравно, овај корпус је ограничена грађа, па овај рад представља само почетак истраживања антропонимског система села Бока у Банату у XIX веку.

Имена жениха дата су у номинативу, а имена невеста су у протоколу најчешће дата у инструменталу,¹⁰ што је условљено формом шаблона: [...] обручи сја и вјенча сја жених [уписано име жениха, Ј. С.] невјестоју именем [уписано име невесте, Ј. С.]. Шаблон у који су уписивани подаци о венчању дат је у наставку у оригиналу.

По трекрѣтноу въ цѣрквн ѿглашенію, ѿ нн ѣдїноу прѣпѣтствію ѿбрѣтшѣса,
ѿбрѣчїса ѿ
вѣнчїса Женїхъ [...]
Жїтель, [...] невѣстою ѿменемъ
[...] дщѣрїю [...]
Жїтелѣ [...]. Мїцѣ, ѿ днѣ под ѣтѣомъ поставленнаго, чрезъ менѣ іереѣ
[...] Парѣха цѣркве стѣ [...]
въ [...] сѣщїѣ: Кѣмъ
вѣстѣ ѿмъ [...]
Жїтел [...]. ѿже ѿ свндѣтелствѣетъ
со мнѣю [...].¹¹

2. ТРАНСКРИПЦИЈА. Имена су у протоколу исписивана мешовитом ћирилицом. У XIX веку у писмености се употребљавала неререформисана ћирилица, која се у протоколу јавља у курзивном облику, а има и неких графема које се јављају у брзописном облику. С друге стране, има и графема из црквене ћирилице. С обзиром на то да графијско-ортографска анализа није предмет нашег рада, али јесте помоћно средство у рашчитавању имена и презимена, даћемо само начелне напомене о гласовној вредности појединих графема или графемских група. Приликом транскрипције служили смо се напоменама о транскрипцији изложеним у раду А. Младеновића (1979).

⁹ У протоколу се, како смо навели, налазе и име и презиме оца, име и презиме кума на венчању и ређе сведока, али их нисмо обухватили анализом.

¹⁰ Иако форма протокола захтева име у инструменталу, има и примера у којима је име уписано у номинативу или дативу.

¹¹ Протокол венчаних који је чинио наш корпус у неким појединостима се разликује од протокола венчаних које помињу Љ. Иванчевић (1953: 97) и Л. Чурчић (2006: 80).

Графема <ћ> у протоколу је двофункционална, што значи да може имати две гласовне вредности /h/ и /ḥ/: <Ћириљ> /Ћирил/, <Срећко> /Срећко/; <Ћорђе> /Ћорђе/, <Ћџка> /Ћука/ и сл.

Секвенца /ja/ бележи се на различите начине: на почетку речи као <Ја> или <Ј>: <Јаковъ> /Јаков/, а у осталим позицијама као <a> или <я>: <Јліа> /Илија/, <Андреа> /Андреја/, <Василія> /Василија/.

Секвенца /je/ бележи се графемом <е>: <Софроніе> /Софроније/. На почетку речи смо је транскрибовали и као /e/: <Екатерина> /Екатерина/, али <Еремія> /Јеремија/.

Секвенца /je/ бележи се на почетку речи као <Јо>: <Јоанъ> /Јоан/.

Графемске групе <ій>, <ий> на крају имена транскрибовали смо као /иј/: <Григорій> /Григориј/, <Пантелиј> /Пантелиј/.

3. АНТРОПОНИМСКА АНАЛИЗА ГРАЂЕ. У протоколу венчаних вођеном од 1816. до 1829. године за место Бока у Банату забележено је 270 потврда мушких и 270 потврда женских имена. Удео једних и других је једнак с обзиром на то да су ексцерпирана само имена жениха и невеста.

Од укупно 270 потврда имена жениха забележена су укупно 104 различита мушка имена (укључујући и различите варијанте истог имена), а од истог броја потврда имена невеста укупно 76 различитих женских имена. Уз имена жениха стајао је патроним, што овом приликом нећемо узети у разматрање, а уз нека имена и придев који је означавао који је брак по реду: *первобрачни*, односно *второбрачни* или синтагма *втори брак*. Уз женска имена није стајао патроним, већ је један од тражених података у формулару био име и презиме оца или, уколико је у питању удовица, име и презиме покојног супруга (уз руком исписану ознаку *супр./супруга/вдова почившаго/почивша* и сл.).

3.1. ЛИЧНА ИМЕНА ПРЕМА ПОРЕКЛУ. Имена забележена у протоколу различитог су порекла. Сва имена поделили смо, према пореклу, на словенска, несловенска (хришћанска/календарска/црквена имена, као и остала имена која нису словенског порекла) и хибридна имена (која у свом саставу имају и несловенске и словенске елементе) (уп. Трајковић, Стошић, 2021).

3.1.1. СЛОВЕНСКА ИМЕНА. Удео имена словенског порекла веома је мали у протоколу, и то се односи како на мушка, тако и на женска имена.

Од словенских мушких имена издвојено је само 13 имена, а реч је о следећим именима: *Богосав*, *Вукмир*, *Живан*, *Живко*, *Живојин*, *Милован*, *Милутин*, *Јездимир*, *Ранко*, *Спасоје*, *Срећко*, *Станко*, *Хран*.

Женска словенска имена такође нису бројна у протоколу, забележено их је свега 10: *Везиља*, *Десанка*, *Дивна*, *Живана*, *Милица*, *Милинка*, *Мирка*, *Неда*, *Стана*, *Цвета*.

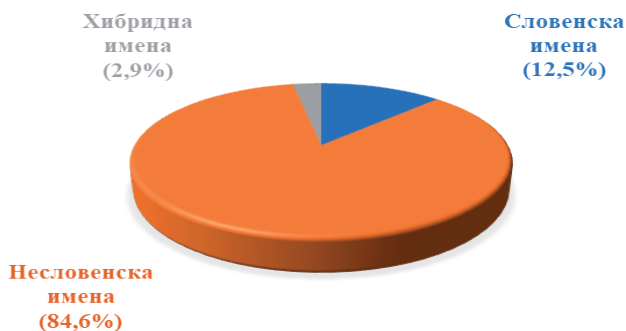
3.1.2. НЕСЛОВЕНСКА ИМЕНА. Већи број забележених имена несловенског је порекла. У протоколу су забележена следећа мушка имена која су несловенског порекла: *Авакум, Аврам, Аксентије, Алекса, Александер, Андреј, Антоније, Арсеније, Атанасије, Аћим, Василије, Викентије, Гаврил, Георгиј, Георгије, Григориј, Григорије, Дамаскин, Дамјан, Данил, Димитриј, Димитрије, Дмитар, Ђорђе, Ђука, Ђурађ, Захариј, Захарије, Иван, Игњат, Илија, Исаило, Исаија, Исак, Јаков, Јевта, Јевтимије, Јерemiја, Јефрем, Јоан, Јосиф, Кирил, Константин, Кузман, Лазар, Леонтије, Лука, Максим, Манојло, Марко, Мата, Матеј, Матеја, Михаил, Мојсеј, Мосило, Нестор, Никодим, Никола, Николаје, Никифор, Павел, Пантелејмон, Пантелиј, Пантелије, Патејмоно, Петар, Петер, Прокотије, Риста, Сава, Самуило, Санфир, Симеон, Софроније, Стефан, Тадеј, Теодор, Теофан, Тимотеј, Товел, Тома, Треун, Трифон, Трифун, Ђирил, Филип, Христифор*. Несловенских имена је 88, а она представљају библијска и календарска имена.

Несловенског су порекла следећа женска имена забележена у протоколу: *Агатија, Алексија, Ана, Анастасија, Ангелина, Дафина, Екатарина, Екатерина, Јевдокија, Јевросија, Јелена, Јелисавета, Јефимија, Јована, Јулијана, Јустијана, Комненија, Кристина, Круна, Кумрија, Латинка, Макрена, Макрина, Марија, Марта, Мелентија, Наста, Настасија, Наталија, Пава, Павлија, Пелагија, Персида, Рава, Ракила, Ружа, Сара, Сосана, Софија, Стеванија, Стефанија, Султана, Татијана, Текла, Теодора, Теофана, Фема, Фетија, Фотија, Христина*. Несловенских женских имена укупно је 50.

3.1.3. ХИБРИДНА ИМЕНА. Веома мали број мушких имена представља хибриде. Само три мушка имена могу се сврстати у ову групу: *Петко, Трајило* и *Урош*, што чини 2,9% укупног броја забележених мушких имена.

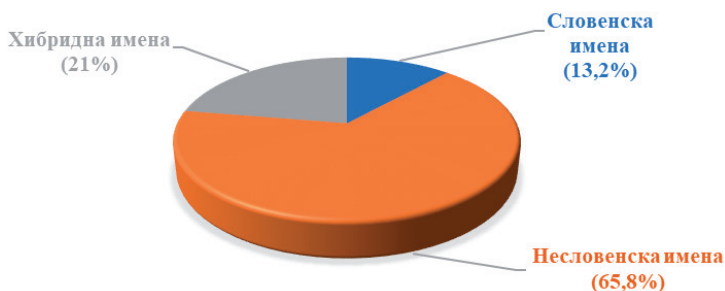
Женских хибридних имена је више, укупно 16: *Алка, Анка, Аксијана, Алексија, Василија, Дамјанка, Иванка, Јанка, Јоанка, Јованка, Нинка, Петра, Савка, Симеуна, Тешана, Томанија*.

Мушка имена словенског порекла чине 12,5%, мушка имена несловенског порекла чине 84,6%, а хибридна имена 2,9% укупног броја забележених мушких имена (в. Графикон 1).

Графикон 1: *Мушка имена према пореклу*

Женска имена словенског порекла чине 13,2%, женска имена несловенског порекла чине 65,8%, а хибридна имена 21% укупног броја забележених женских имена (в. Графикон 2).

Графикон 2: *Женска имена према пореклу*

Уколико упоредимо удео словенских, несловенских и хибридних мушких и женских имена, можемо видети да су код обе групе заступљенија имена несловенског порекла. Код женских имена има више хибридних имена, а разлог за то може се тражити у чињеници да су многа од хибридних женских имена настала према облику мушког имена. И код мушких и код женских имена заступљеност имена словенског порекла је пропорционално мања у односу на имена несловенског порекла.

3.2. ФРЕКВЕНЦИЈА ЛИЧНИХ ИМЕНА У ПРОТОКОЛУ ВЕНЧАНИХ. Нису сва имена заступљена истим бројем потврда у протоколу. Нека имена су фреквентнија, док се нека јављају у мањем броју или само по једанпут.

Мушка имена са више од пет понављања	Женска имена са више од пет понављања
Јоан (x18)	Јулијана (x18), Марија (x18)
Сава (x16)	Ана (x16), Персида (x16)

<i>Теодор</i> (x12)	<i>Екатерина</i> (x15)
<i>Стефан</i> (x11)	<i>Теодора</i> (x13)
<i>Павел</i> (x10)	<i>Агатија</i> (x11)
<i>Живан</i> (x9)	<i>Јоанка</i> (x10)
<i>Василије</i> (x7)	<i>Алексија</i> (x9), <i>Макрена</i> (x9)
<i>Арсеније</i> (x6), <i>Георгије</i> (x6)	<i>Пелагија</i> (x7), <i>Стана</i> (x7) <i>Јелисавета</i> (x6), <i>Марта</i> (x6), <i>Софија</i> (x6)

Табела 1: Фреквенција мушких и женских имена

У Табели 1 дата је фреквенција мушких и женских имена, односно дата су она мушка и женска имена која се јављају више од пет пута.

Најфреквентнија мушка имена била су: *Јоан* (x18), *Сава* (x16), *Теодор* (x12), *Стефан* (x11), *Павел* (x10), *Живан* (x9), *Василије* (x7), *Арсеније* (x6), *Георгије* (x6).

Преостала мушка имена јављају се по пет пута и мање, а реч је о следећим именима:

- по пет пута јављају се имена: *Јаков*, *Теофан*;
- по четири пута јављају се имена: *Аврам*, *Викентије*, *Григорије*, *Димитрије*, *Илија*, *Никифор*, *Петар*, *Симеон*, *Тимотеј*, *Ђирил*;
- по три пута јављају се имена: *Алекса*, *Андреј*, *Јевтимије*, *Јосиф*, *Михаил*, *Мојсеј*, *Нестор*, *Петер*, *Прокопије*, *Христифор*;
- по два пута се јављају имена: *Авакум*, *Аксентије*, *Антоније*, *Богосав*, *Гаврил*, *Георгиј*, *Григориј*, *Данил*, *Јеремија*, *Кирил*, *Константин*, *Кузман*, *Матеј*, *Николаје*, *Риста*, *Софроније*, *Срећко*, *Тадеј*, *Тома*, *Трифон*, *Филип*;
- по једанпут су забележена имена: *Александер*, *Андреја*, *Атанасије*, *Аћим*, *Вукмир*, *Дамаскин*, *Дамјан*, *Димитриј*, *Дмитар*, *Ђорђе*, *Ђука*, *Ђурађ*, *Живко*, *Живојин*, *Захариј*, *Захарије*, *Иван*, *Игњат*, *Исаило*, *Исаија*, *Исак*, *Јевта*, *Јездимир*, *Јефрем*, *Лазар*, *Леонтије*, *Лука*, *Максим*, *Манојло*, *Марко*, *Мата*, *Матеја*, *Милован*, *Милутин*, *Мосило*, *Никодим*, *Никола*, *Пантелејмон*, *Пантелиј*, *Пантелије*, *Патејмоно*, *Петко*, *Ранко*, *Самуило*, *Санфир*, *Спасоје*, *Станко*, *Товел*, *Трајило*, *Треун*, *Трифун*, *Урош*, *Хран*.

Међу најфреквентнијим мушким именима само једно име је словенског порекла, и то име *Живан* (x9), док су остала најфреквентнија имена несловенског порекла. По два пута забележена су имена *Богосав* и *Срећко*, док се сва остала словенска мушка имена јављају по једанпут. Према томе, мушка имена словенског порекла јављају се са 23 потврде, што је 8,5% свих потврда. Несловенска имена заступљена су са 244 потврде, што је 90,4% свих потврда, док три потврде хибридних имена чини 1,1% свих потврда.

Фреквенцијска анализа женских имена показала је да су следећа женска имена у протоколу најфреквентнија: *Јулијана* (x18), *Марија* (x18), *Ана* (x16), *Персида* (x16), *Екатерина* (x15), *Теодора* (x13), *Агатија* (x11), *Јоанка* (x10), *Алексија* (x9), *Макрена* (x9), *Пелагија* (x7), *Стана* (x7), *Јелисавета* (x6), *Марта* (x6), *Софија* (x6).

Преостала женска имена јављају се по пет пута и мање, и то:

- пет пута забележено је једно име: *Василија*;
- по четири пута забележена су имена: *Аксијана*, *Алка*, *Јелена*, *Јефимија*, *Христина*;
- по три пута јављају се имена: *Макрина*, *Настасија*, *Наталија*, *Рава*;
- по два пута забележена су имена: *Анка*, *Екатарина*, *Иванка*, *Јованка*, *Милица*, *Наста*, *Петра*, *Ружа*, *Сара*, *Симеуна*, *Сосана*, *Стефанија*, *Текла*, *Фетија*;
- по једанпут се јављају имена: *Анастасија*, *Ангелина*, *Божана*, *Везиља*, *Дамјанка*, *Дафина*, *Десанка*, *Дивна*, *Живана*, *Јанка*, *Јевдокија*, *Јевросија*, *Јована*, *Јустијана*, *Комненија*, *Кристина*, *Круна*, *Кумрија*, *Латинка*, *Мелентија*, *Милинка*, *Мирка*, *Нена*, *Нинка*, *Пава*, *Павлија*, *Ракила*, *Савка*, *Стеванија*, *Султана*, *Татијана*, *Теофана*, *Тешана*, *Томанија*, *Фема*, *Фотија*, *Цвета*.

И међу најфреквентнијим женским именима само је једно име словенског порекла: *Стана* (x7), док су остала имена несловенског порекла или је реч о хибридном именима. Остала словенска имена нису заступљена великим бројем потврда у протоколу: двапут је забележено име *Милица*, а остала имена само по једанпут. Из овога произлази да су женска словенска имена у корпусу заступљена са 16 потврда, што је 5,9% свих потврда. Несловенска имена заступљена су са 205 потврда, што је 75,9% укупног броја потврда. Хибридна имена потврђена су 49 пута, што је 18,2% свих потврда.

3.3. ТВОРБЕНА СТРУКТУРА ИМЕНА СА СЛОВЕНСКИМ ЕЛЕМЕНТИМА. Анализа творбене структуре забележених мушких имена словенског порекла показала је да је највише изведених имена, док су само три имена сложена (*Богосав*, *Вукмир*, *Јездимир*). Три имена у основи имају основу *жив-*: *Живан*, *Живко*, *Живојин*, једно има основу *мил-*: *Милутин*, а остале основе су *бог-*: *Богосав*, *вук-*: *Вукмир*, *језд-*: *Јездимир*, *ран-*: *Ранко*, *спас-*: *Спасоје*, *срећ-*: *Срећко*, *стан-*: *Станко*; у другом делу код сложених имена јављају се и основе *-мир*: *Јездимир* и *Вукмир* и *-сав*: *Богосав*. Заступљени су следећи суфикси: *-ан* (*Живан*), *-ко* (*Живко*, *Ранко*, *Срећко*, *Станко*), *-утин* (*Милутин*), *-(о)ин* (*Живојин*). Име *Милован* представља име настало од партиципа и сврстава се у самотворна имена (в. Поломац, Милошевић, 2022: 19). Име *Спасоје* створено је према типу лат. и грчког имена *Pascalis*, *Anastasius* (Грковић, 1977: 183).

Женска имена словенског порекла у протоколу различита су по постању. Име *Везиља* је занимање узето за лично име, а име *Дивна* је при-

дев који је постао лично име. Имена *Неда*, *Стана* и *Цвета* представљају скраћене облике дужих имена: *Неда* је скраћени облик имена *Недељка*, *Ненадија* и сл. (Грковић, 1977: 285), *Стана* је скраћено од *Стамена*, *Станислава* и сл. (Грковић, 1977: 309), а *Цвета* од *Цветана*, *Цветимира* (Грковић, 1977: 320).¹² Име *Живана* је женски облик имена *Живан* изведен суфиксом *-а*,¹³ а имена *Милица*, *Милинка* и *Мирка* изведена су од словенских основа *мил-* и *мир-* суфиксима *-ица* и *-(ин)ка*. Име *Десанка* изведено је од облика мушког имена и суфикса *-анка*.

У протоколу није забележен велики број хибридних мушких имена, односно оних имена која имају и словенске и несловенске елементе. Јављају се свега три мушка имена: *Петко*, које у основи има име *Петар/Петер* и словенски суфикс *-ко*, *Трајило*, у чијој је основи име *Трајан*, и словенски суфикс *-ило*), *Урош*, које у основи има мађарску реч *ur* и словенски суфикс *-ош* (Грковић, 1977: 156, 196, 200).

И женска хибридна имена представљају имена изведена од основе имена несловенског порекла и домаћег суфикса. Највећи број имена настао је додавањем суфикса *-ка*: *Алка*, *Анка*, *Дамјанка*, *Иванка*, *Јанка*, *Јоанка*, *Јованка*, *Нинка*, *Савка*, три додавањем суфикса *-а* (*Петра*, *Тешана*, *Симеуна*), по једно додавањем суфикса суфикса *-анија* (*Томанија*), *-анка* (*Десанка*) и *-ијана* (*Аксијана*).

3.4. НАПОМЕНЕ О ПОЈЕДИНИМ ИМЕНИМА. Неколико мушких и женских имена која смо забележили захтева посебне напомене.

М. Грковић (1977: 53) бележи имена *Викентије* и *Вићентије*, дакле у две фонетске варијанте. У протоколу ово име је, кад означава жениха, писано са словом *к* и зато га доносимо само у облику *Викентије*. Исто важи и за име *Никифор*. За разлику од ова два имена, име *Ћирил* редовно се пише са почетним словом *ћ*.

С обзиром на период из кога потиче протокол, фонетске ликове неких имена можемо тумачити црквеним утицајем. Име *Јоан* у облику у коме је забележено, дакле без *в*, није карактеристично за српски народни језик, већ је одлика црквеног језика (уп. Ђорђевић, 1987: 213). Име *Николаје* употребљено је у облику карактеристичном за црквени језик, а суфикс који се јавља код овог имена исти је као код забележених хришћанских имена *Арсеније*, *Григорије*, *Прокотије*, *Димитрије*, *Захарије* и сличним именима.¹⁴ Име *Павел* употребљено је са фонетским ликом карактеристичним за рускословенски језик, са вокалом *е* уместо *а* на месту (секундарног) полугласника. Име *Петар* двапут је написано као *Петрљ*, што је, опет, утицај рускословенског језика. Ипак,

¹² Ниједно од дужих имена није забележено у протоколу.

¹³ Може се тумачити и као изведеница од основе *жив-* и суфикса *-ана*.

¹⁴ Код овог и сличних имена можда се може рачунати и на румунски утицај.

ово име је у говору сигурно коришћено у облику *Петар* или *Петер*, како је забележено у протоколу. Ми смо се одлучили за прву варијанту у поменутиим примерима. Име *Товел* забележено је само једанпут. М. Грковић (1977) не бележи ово име. Постоје два могућа тумачења: или је начињена грешка приликом уписивања имена жениха, што је мање вероватно,¹⁵ или се ово име може довести у везу са именом *Товило*, које бележи М. Грковић (1977: 194).

Међу мушким именима забележена су и она имена која се могу сматрати и хипокористицима/надимцима. Таква су имена *Ђука* (поред дужег *Ђурађ*), *Јевта* (поред дужег *Јевтимије*), *Мата* (поред дужег *Матеј*), *Риста* (поред дужег *Христифор*) и сл.

Што се тиче женских имена, нека имена се јављају у различитим фонетским варијантама: *Екатарина* и *Екатерина*, *Макрена* и *Макрина*, *Стеванија* и *Стефанија*, *Фетија* и *Фотија*.

Према имену *Јоан* забележено је женско име *Јоанка*, које се у протоколу јавља и у облику *Јованка*, карактеристичном за српски народни језик.

Међу женским именима има и таквих која су скраћена од дужих имена, па се могу сматрати и хипокористицима/надимцима: *Пава* може бити и скраћени облик од имена *Павленија*, *Павлија* и сл. (Грковић, 1977: 291), а *Наста* од *Настасија* (Грковић, 1977: 284).

М. Грковић (1977) не бележи имена *Екатерина*¹⁶ и *Мелентија*.

5. Закључак. На основу порекла мушких и женских антропонима које смо ексцерпирани из протокола венчаних од 1816. до 1829. године, намеће се закључак да су у Боки у првој четвртини XIX века преовладавала имена несловенског порекла. Позната је чињеница да су на просторима данашње Војводине у периоду XVIII и почетком XIX века била заступљенија календарска имена (уп. Иванчевић, 1953: 101). Имена словенског порекла је знатно мање, а она нису у нашем корпусу ни много фреквентна. Целовита слика о именослову села Бока у Банату створиће се тек након антропонимске анализе свих сачуваних протокола.

С обзиром на познате историјске и културне околности у којима су живели Срби под окриљем Аустроугарске монархије, као и на остало становиштво са којим су живели Срби у Боки, овакав поступак може се тумачити покушајем да се и на овај начин очува своја вера. Како је анализа обухватила само један од сачуваних протокола, анализа осталих употпуниће закључке до којих смо дошли и пружити ширу слику антропонимског система Срба у месту Бока у Банату у Аустроугарској монархији у првој половини XIX

¹⁵ Треба имати у виду чињеницу да се изузетно водило рачуна о правилном вођењу ових књига, на чему су insistирале и црквене и световне власти. Матичне књиге су с времена на време контролисане од стране највиших црквених власти (в. Иванчевић, 1953: 102).

¹⁶ Овај облик је у нашем протоколу заступљенији од облика *Екатарина*.

века. Истраживање на ограниченом узорку мушких и женских личних имена потврдило је наводе М. Грковић (2004: 63–64) да су у Аустроугарској народна имена потискивана календарским именима, што је у периоду који смо истраживали било веома распрострањено. Како је фреквенцијска анализа показала, 84,6% мушких и 65,8% женских имена било је несловенског порекла.

Литература

- Вуковић, Недељков, 1983: Г. Вуковић, Ј. Недељков, *Речник презимена Шајкашке*, Нови Сад: Филозофски факултет.
- Вечански, 2003: Ј. Вечански, *Бока у Банату*, Панчево: Историјски архив – Ден сателит.
- Грковић, 1977: М. Грковић, *Речник личних имена код Срба*, Београд: „Вук Караџић”.
- Грковић, 2004: М. Грковић, Историјски пут српског ономастикона, у: *Предавања из историје језика*, Лингвистички свеске 4, Нови Сад: Филозофски факултет, 43–69.
- Ђорђевић, 1987: П. Ђорђевић, *Историја српске ћирилице*, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Иванчевић, 1953: Ј. Иванчевић, Матичне књиге села Бешке из друге половине XVIII века, *Зборник Матице српске за друштвене науке*, 5, 96–102.
- Младеновић, 1979: А. Младеновић, Напомене о транскрипцији и критичком издању старих српских текстова из XVIII и XIX века, *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику*, XXII/2, 95–129.
- Пешикан, 1995: М. Пешикан, Сведочанства српске историјске антропономије, у: *ГЛАС Српске академије наука и уметности, Одељење језика и књижевности*, књ. 16, 37–44.
- Поломац, 2009: В. Поломац, Ћирилметодијевска језичка традиција и српски средњовековни поменици, у: *Ciril i Metody w duchowym dziedzictwie Słowian*, red. Petar Sotirov, wydawnictwo Podlaskiej Fundacji Wspierania Talentow, Białą Podlaska, 59–75.
- Поломац, 2010а: В. Поломац, Неколико напомена о личним именима у Поменику непознатог манастира Липљанске епископије, у: *Проблеми на балканското и славянското езикозание*, Велико Трњово, 226–243.
- Поломац, 2010б: В. Поломац, Неке теоријско-методолошке напомене о ономастичком истраживању српских средњовековних поменика. *Српски језик*, XV/1–2, 491–501.
- Поломац, 2015: В. Поломац, Антропонимија Водичничког поменика (Скопска Црна Гора, XVI век), у: *Путевима српских идиома: зборник у част проф. Радивоју Младеновићу поводом 65. рођендана*. Крагујевац: ФИЛУМ. 341–350.

- Поломац, 2017: В. Поломац, Из антропоније Дечанског поменика (XVI век). *Наслеђе: часопис за књижевност, уметност и културу*, 38, 111–123.
- Поломац, Милошевић, 2022. В. Поломац, М. Милошевић, Лична имена у Поменику манастира Крке. *Прилози проучавању језика*, 53, 5–31.
- Трајковић, Стошић, 2021: Т. Трајковић, Ј. Стошић, Антропонија Шињског поменика, у: *Преподобни Прохор Пчињски – 950 година у српском народу*. Врање: Свеправославно друштво „Преподобни Јустин Ђелијски и Врањски”, 108–123.
- Чурчић, 2006: Ј. Чурчић, Формулари црквених матичних књига штампарије Димитрија Теодосија, у: *Исходи и стазе српских књига 18. века*. Нови Сад: Матица српска, 77–84.

Јелена М. Стошич

ЗАМЕЧАНИЯ ОБ АНТРОПОНИИИ ДЕРЕВНИ БОКА В ОБЛАСТИ БАНАТ В XIX ВЕКЕ (НА ОСНОВЕ ПРИХОДСКОЙ МЕТРИЧЕСКОЙ КНИГЫ ОБВЕНЧАННЫХ)

Резюме

В настоящей статье рассматриваются антропонимы деревни Бока в области Банат в XIX веке на основе приходской метрической книги обвенчанных. В этом месте сохранились несколько приходских метрических книг разного предназначения, которые стали ценным источником данных по антропонимике этого края в первой половине XIX века. В статье отмечаются семантические и деривационные, а также этимологические характеристики мужских и женских имен, в целях определения каким образом исторические и культурные обстоятельства могли повлиять на антропонимическую систему этого края.

Ключевые слова: антропонимика, Бока в Банате, XIX век, приходские метрические книги, мужские и женские имена.